

Οδηγός Εκπαιδευτή

Ενότητα 4

Προσδιορισμός αναγκών, τεχνικές και διαδικασίες

Όνομα παρουσιαστή: _____

Ημερομηνία: _____

Co-funded by
the European Union

Αξιολόγηση της γλώσσας και της επικοινωνίας

Σε αυτή την ενότητα θα μάθετε:

- Γιατί να αξιολογήσετε τις επικοινωνιακές δεξιότητες ενηλίκων με ΝΑ;
- Ποια εργαλεία είναι πιο χρήσιμα και πώς να τα χρησιμοποιείτε;

Περιεχόμενο

Όταν εργάζεστε με άτομα με ΝΑ, είναι σημαντικό να λαμβάνετε υπόψη τους ειδικούς τρόπους με τους οποίους λειτουργούν, συμπεριλαμβανομένων των επικοινωνιακών και γλωσσικών τους δεξιοτήτων.

Οι στόχοι της διαδικασίας αξιολόγησης είναι οι εξής:

- Να περιγραφεί το επικοινωνιακό ή/και γλωσσικό έλλειμμα και ο βαθμός σοβαρότητάς του σε σχέση με το γενικό επίπεδο ανάπτυξης και την ηλικία του παιδιού.
- Να αξιολογήσει τις λεκτικές και μη λεκτικές επικοινωνιακές δεξιότητες και την πραγματολογική διάσταση της γλώσσας.
- Να δοθούν ενδείξεις για την παρακολούθηση, τη φροντίδα και την προσαρμογή του περιβάλλοντος ώστε να διευκολυνθεί η αλληλεπίδραση του ατόμου με το παιδί και να μπορέσει να κατανοήσει τις οδηγίες (π.χ. οπτικά βοηθήματα, AAC κ.λπ.).

Σε μια παραδοσιακή διαδικασία γλωσσικής αξιολόγησης, αξιολογούνται οι ακόλουθες δεξιότητες:

Κοινωνική αλληλεπίδραση και επικοινωνία | Γλώσσα

- Κοινωνικά κίνητρα | Αρθρωτικές και φωνολογικές δεξιότητες
- Συναισθηματική επικοινωνία | Λεξιλόγιο
- Χρήση του βλέμματος | Σημασιολογικές πτυχές
- Μίμηση | Μορφοσύνταξη και σύνταξη
- Κοινωνικά παιχνίδια | Λόγος και πραγματολογικές δεξιότητες
- Προλεκτικές φωνητικές εκφράσεις

Οι τυποποιημένες και κανονικοποιημένες δοκιμασίες των παραδοσιακών συστοιχιών αξιολόγησης της γλώσσας (πτυχές παραγωγής και έκφρασης) δεν είναι γενικά (ή δεν είναι πολύ) προσαρμοσμένες σε αυτόν τον τύπο πληθυσμού. Η αξιολόγηση της γλώσσας σε αυτά τα άτομα απαιτεί πολύ συχνά προσαρμογές στον εξοπλισμό και στις διαδικασίες εξέτασης, οι οποίες πρέπει να διαχωρίζονται από μια κανονιστική αξιολόγηση (Millan, 2005). Ωστόσο, μόνο με βάση ένα ακριβές προφίλ των γλωσσικών δυνάμεων και αδυναμιών των ατόμων με ΔΑ μπορούν να προσδιοριστούν οι ακριβείς και κατάλληλοι στόχοι μιας γλωσσικής παρέμβασης και να καλυφθούν οι ανάγκες του ατόμου (Inserm, 2016).

Επομένως, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο μιας πιο περιγραφικής αναπτυξιακής αξιολόγησης, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα αξιόπιστο προφίλ των δεξιοτήτων των ατόμων με ΔΑ και να υπάρξει μια πλήρης περιγραφή

Co-funded by
the European Union

των επικοινωνιακών τους αναγκών (Gouyer, 2023). Από αυτή την άποψη, τα καθοδηγούμενα και ημικατευθυνόμενα πλέγματα παρατήρησης είναι πολύ ενδιαφέροντα. Δεν ανήκουν στο παραδοσιακό οπλοστάσιο της αξιολόγησης εργαλείων αξιολόγησης, αλλά είναι πολύ χρήσιμα για τον προσδιορισμό του επικοινωνιακού προφίλ ενός ατόμου με ΝΑ, ανεξαρτήτως ηλικίας, και για τον εντοπισμό των δυνατών και αδύνατων σημείων του.

Με τη χρήση ενός προκαθορισμένου πλέγματος παρατήρησης, τα εργαλεία αυτά καθιστούν δυνατόν :

- Να αποκτήσει ένα επικοινωνιακό προφίλ του ατόμου, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης των προϋποθέσεων για την επικοινωνία και τη γλώσσα (π.χ. χρήση του βλέμματος, κοινή προσοχή, υπόδειξη, μίμηση κ.λπ.).
- Να αποκτήσει πληροφορίες σχετικά με τα μέσα επικοινωνίας (ακόμη και τα μη συμβατικά) που χρησιμοποιεί το άτομο για να σηματοδοτήσει μια άρνηση, ένα αίτημα για πληροφορίες, ένα αίτημα για ένα αντικείμενο κ.λπ.

Επιπλέον, τα εργαλεία αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πολύ τακτική βάση (χωρίς να υπάρχει αποτέλεσμα test-retest), γεγονός που καθιστά δυνατή την απόκτηση πληροφοριών σχετικά με την πρόοδο του παιδιού και την ανακατεύθυνση της λογοθεραπευτικής παρέμβασης, εάν είναι απαραίτητο.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό αυτών των εργαλείων είναι ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διάφορα πλαίσια και από διάφορους επαγγελματίες. Το πλεονέκτημα έγκειται στο γεγονός ότι είναι δυνατή η σύγκριση των επικοινωνιακών συμπεριφορών του ατόμου με ΔΑΦ με διάφορους επαγγελματίες, σε διάφορες καταστάσεις ζωής, και έτσι να διαπιστωθεί η σταθερότητα και η επανάληψη των επικοινωνιακών συμπεριφορών.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το κύριο μειονέκτημα αυτού του τύπου εργαλείου είναι ο χρονοβόρος χαρακτήρας του. Είναι δύσκολο να αναλυθεί η επικοινωνιακή συμπεριφορά σε πραγματικό χρόνο, γι' αυτό συχνά είναι απαραίτητη η καταγραφή βίντεο, το οποίο στη συνέχεια χρησιμοποιείται ως βάση για την ανάλυση της επικοινωνιακής συμπεριφοράς. Τα πλέγματα παρατήρησης είναι διαθέσιμα σε διάφορες γλώσσες. Θα περιγράψουμε δύο από αυτά πιο συγκεκριμένα: τον Πίνακα Επικοινωνίας του Rowland (1990, 1996, 2004) και το Πρόγραμμα Αξιολόγησης και Τοποθέτησης Λεκτικής Συμπεριφοράς - Ορόσημα (VB-MAPP - Sundberg, 2021). Τα δύο αυτά εργαλεία έχουν το πλεονέκτημα ότι είναι μεταφρασμένα σε πολλές γλώσσες και διατίθενται δωρεάν στην περίπτωση του πρώτου και σχετικά φθηνά στην περίπτωση του δεύτερου. Όσον αφορά τα θεμέλιά τους και τις επικοινωνιακές συμπεριφορές που παρατηρούνται, τα πλέγματα αυτά είναι σε μεγάλο βαθμό εμπνευσμένα από τον κατάλογο των επικοινωνιακών λειτουργιών των Wetherby και Prutting (1984).

Μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν πιο ολοκληρωμένα και γενικά εργαλεία για την αξιολόγηση της επικοινωνίας. Για παράδειγμα, η μπαταρία γνωστικής και κοινωνικής αξιολόγησης (BECS - Adrien, 2007) και οι κλίμακες πρώιμης κοινωνικής επικοινωνίας (ECSP - Guidetti & Turrette, 1993).

Co-funded by
the European Union

Ευρετήριο – Τα εργαλεία αξιολόγησης της γλώσσας και της επικοινωνίας σχηματίζουν άτομα με πολύπλοκες επικοινωνιακές ανάγκες

Πλέγματα παρατήρησης

COMMUNICATION
MATRIX

Η μήτρα επικοινωνίας.

Rowland, C. (2022)

<https://www.communicationmatrix.org>

Πρόσωπα που στοχεύουν η αξιολόγηση:

- Άτομα που λειτουργούν στα αρχικά στάδια της επικοινωνίας.
- Άτομα που χρησιμοποιούν οποιαδήποτε μορφή επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των προσυμβολικών μορφών ή της επαυξητικής και εναλλακτικής επικοινωνίας (AAC).

Κλινικοί στόχοι:

- Για να βοηθήσετε τις οικογένειες και τους επαγγελματίες να κατανοήσουν εύκολα την κατάσταση επικοινωνίας, την πρόοδο και τις ανάγκες οποιουδήποτε εργάζεται στα αρχικά στάδια της επικοινωνίας ή χρησιμοποιεί μορφές επικοινωνίας εκτός από την ομιλία ή τη γραφή .
- Να προσδιορίσει το επικοινωνιακό προφίλ ενός ατόμου με πολύπλοκες επικοινωνιακές ανάγκες
- Να πραγματοποιήσει μια διαχρονική παρακολούθηση των επικοινωνιακών ικανοτήτων του ατόμου.

Ικανοί επαγγελματίες:

Λογοθεραπευτές – Ειδικοί παιδαγωγοί και κάθε επαγγελματίας που εργάζεται με άτομα με πολύπλοκες επικοινωνιακές ανάγκες

Ποιες επικοινωνιακές δεξιότητες αξιολογούνται;

- Αρνηση
- Επιθυμία να πάρεις κάτι
- Πρόθεση συμμετοχής σε κοινωνικές αλληλεπιδράσεις
- Ανταλλαγή πληροφοριών (δίνω και λαμβάνω)

Ποιες κατηγορίες επικοινωνιακών συμπεριφορών αξιολογούνται;

- Κινήσεις του σώματος: ολόκληρο το σώμα, το κεφάλι, τα χέρια και τα πόδια
- Εκφράσεις προσώπου: χαμόγελο, συνοφρυώματα και μορφασμός
- Πρώιμοι ήχοι: γουργουρίζοντας, ουρλιαχτά, γέλια και κλάματα

Co-funded by
the European Union

- Κατεύθυνση βλέμματος: κοιτάζτε κάποιον ή κάτι
- Απλές χειρονομίες: καθοδηγήστε τα χέρια, αγγίξτε ένα άτομο, πλησιάστε ή πιάστε ένα άτομο ή αντικείμενο
- Συμβατικές χειρονομίες και φωνητικά: κουνήστε το κεφάλι όχι/ναι, πείτε αντίο, δείξτε ένα αντικείμενο που θέλετε κ.λπ.
- Συγκεκριμένα σύμβολα: 2D και 3D με σαφή αντιληπτική/φυσική ομοιότητα με τα αντικείμενα στα οποία αναφέρονται, εικονικές χειρονομίες
- Αφηρημένα σύμβολα: προφορικές/υπογεγραμμένες/γραπτές λέξεις, γραφή Braille
- Γλώσσα: συνδυασμός τουλάχιστον 2 συμβόλων.

Co-funded by
the European Union

CHESSEP – Σύμπλεγμα αναπηρίας επικοινωνίας :
Αξιολογητής , Situer, S'adapter, Elaborer un Projet
individualisé

Crunelle, D. (2018) – Γαλλικό εργαλείο

Πρόσωπα που στοχεύουν η αξιολόγηση:

- Άτομο οποιασδήποτε ηλικίας με σύνθετη αναπηρία που δεν έχει πρόσβαση στην προφορική γλώσσα ή σε περίτεχνο κώδικα επικοινωνίας.

Κλινικοί στόχοι:

- Δυναμική συσκευή σχεδιασμένη για να επιτρέπει την επιλογή του εργαλείου επικοινωνίας που ταιριάζει καλύτερα στο άτομο.

Ικανοί επαγγελματίες:

Λογοθεραπευτές – Ειδικοί παιδαγωγοί και κάθε επαγγελματίας που εργάζεται με άτομα με πολύπλοκες επικοινωνιακές ανάγκες

Ποιες είναι οι επικοινωνιακές δεξιότητες που αξιολογούνται;

- Κατανόηση
- Παραγωγή

Ποιες αξιολογούνται οι επικοινωνιακές συμπεριφορές;

- Παγκόσμια επικοινωνία: ασήμαντο κλάμα και κραυγές – μη λεκτικές αλληλεπιδράσεις
- Εξωλεκτική επικοινωνία:
 - ο Κατανόηση συμφραζομένων, αναγνώριση οικείων συνομιλητών, ποιότητα ακρόασης
 - ο Κλάμα και ουρλιαχτά προσαρμοσμένα στην κατάσταση – φωνητικές παραγωγές
- Κανόνες επικοινωνίας:
 - ο Προσανατολισμός φωνής, κοινή προσοχή, αντίδραση στο μικρό της/του όνομα , κ.λπ.
 - ο Θόρυβοι, ουσιαστική ονοματολογία , σεβασμός στην ομιλία κ.λπ.
- Πρώιμος συμβολισμός:
 - ο Κατανόηση συμβολικών χειρονομιών, λεκτική κατανόηση στο πλαίσιο
 - ο Εκτέλεση συμβολικών χειρονομιών, πρωτογλώσσας, πρώιμης κατάδειξης κ.λπ.
- Γλώσσα σηματοδότησης:
 - ο Κατανοεί περίπου 30 λέξεις – προσδιορισμό κατόπιν αιτήματος
 - ο Παραγωγή λέξεων και φράσης λέξης – → δυνατότητα αυθόρμητου προσδιορισμού για δημιουργία AAC
- Επεξεργασμένη γλώσσα – πρώιμη σύνταξη

Co-funded by
the European Union

VB-MAPP – Λεκτική Συμπεριφορά – Πρόγραμμα αξιολόγησης και τοποθέτησης ορόσημων

Sundberg, M. (2021) – Αγγλικό εργαλείο (γαλλική μετάφραση)

Το εργαλείο του βασίζεται στη λειτουργική προσέγγιση λεκτικών συμπεριφορών του BF Skinner, στις αρχές της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς (ABA) και στα αναπτυξιακά ορόσημα

Πρόσωπα που στοχεύουν η αξιολόγηση:

- Άτομα με διαταραχή του φάσματος του αυτισμού, συμπεριφορική αναπτυξιακή διαταραχή ή διανοητική αναπτυξιακή διαταραχή

Κλινικοί στόχοι:

- Να προσδιορίσει το επικοινωνιακό προφίλ ενός ατόμου με πολύπλοκες επικοινωνιακές ανάγκες
- Να πραγματοποιήσει μια διαχρονική παρακολούθηση των επικοινωνιακών ικανοτήτων του ατόμου

Ικανοί επαγγελματίες:

Λογοθεραπευτές – Ειδικοί παιδαγωγοί και κάθε επαγγελματίας που εργάζεται με άτομα με πολύπλοκες επικοινωνιακές ανάγκες

Ποιες αξιολογούνται οι επικοινωνιακές δεξιότητες;

- Κατανόηση
- Παραγωγή

Ποιες αξιολογούνται οι επικοινωνιακές συμπεριφορές;

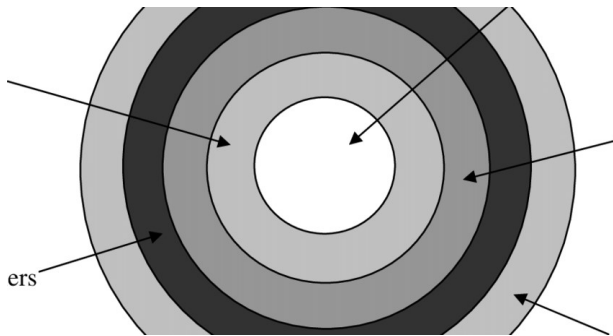
- Λεκτικές συμπεριφορές που περιγράφονται στη λειτουργική ανάλυση συμπεριφοράς του Skinner: MAND – TACT – INTRAVERBAL
 - ο MAND: ζητώντας έναν επιθυμητό ενισχυτή.
 - ο TACT: ονομασία ή αναγνώριση αντικειμένων, ενεργειών και γεγονότων κ.λπ.
 - ο ENΔΟΛΟΜΙΚΟΣ: απαντώντας σε ερωτήσεις ή συνομιλίες

Co-funded by
the European Union

Χάρτης κοινωνικού δικτύου

Blackstone & Huntberg (2003)

Πρόσωπα που στοχεύουν η αξιολόγηση:

- Άτομο οποιασδήποτε ηλικίας με πολύπλοκες επικοινωνιακές ανάγκες .

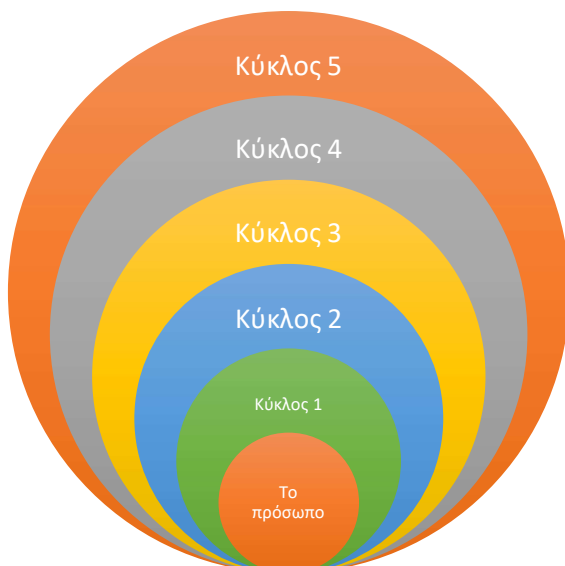
Κλινικοί στόχοι:

- Για να προσδιορίσετε τους συνεργάτες επικοινωνίας:
 - ο Σημαντικοί συνεργάτες επικοινωνίας .
 - ο Κύκλος στον οποίο απουσιάζουν οι συνεργάτες επικοινωνίας
 - ο Συνεργάτες επικοινωνίας που θα μπορούσαν να επωφεληθούν από την εκπαίδευση

Ικανοί επαγγελματίες:

Λογοθεραπευτές – Ειδικοί παιδαγωγοί και κάθε επαγγελματίας που εργάζεται με άτομα με πολύπλοκες επικοινωνιακές ανάγκες

Τι θεωρείται ο επικοινωνιακός κύκλος;

- **Κύκλος 1:** στενοί και μόνιμοι επικοινωνιακοί σύντροφοι (γονείς, αδέρφια κ.λπ.)
- **Κύκλος 2:** στενοί φίλοι/οικογένεια
- **Κύκλος 3:** γνωστά πρόσωπα αλλά όχι στενοί φίλοι
- **Κύκλος 4:** επαγγελματίες (γιατροί, ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί, δάσκαλοι, λογοθεραπευτές, κ.λπ.)
- **Κύκλος 5:** άγνωστοι συνεργάτες

Co-funded by
the European Union